

gödrei erősen megbolygatták, így települési jelenségek megfigyelésére nem nyílt lehetőségünk.

A Ny-i szelvényfalnál egy nagyméretű, mély gödörből a késő neolit Lengyeli kultúra vörös alapon fehérrel festett kerámiatöredékei, vastag falú edénydarabok, valamint nagy mennyiségű állatcsont került elő.

A feltárt 500 m hosszú, 7 m széles felületen a legtöbb leletanyagot a késő rézkori Badeni kultúra időszakából találtuk. Gazdag kerámia leletanyagot tartalmaztak a szabályos kerek tárológödrök, melyeket a területen nagy sűrűségben beásott honfoglalás kori sírok megbolygattak. A hamuval sűrűn kevert, helyenként elszenesedett fadarabokat is tartalmazó, valamint az egész felületen erősen átégett paticstörmeléssel kevert humuszbetöltésből rendkívül sok kerámiatöredéket (vastag falú hombártól a vékony füles korsóig) gyűjtöttünk. A kelta korból két téglalap alakú, földbe mélyített építmény gödrét, valamint néhány objektumot bontottunk ki.

Az „őshumuszba” mélyítve 9–11. századi temető 152 sírját tártuk fel. Nem lehetett biztosan eldönteni, hogy folyamatosan használták a temetőt, vagy a Karoling kori és a honfoglalás utáni temető egymástól függetlenül került egy helyre. A datálható 9. századi sírok a domb tetején, nagyjából egy sorban helyezkedtek el, középen két igen mély, nagy sírgödör két oldalán. Tájolásuk Ny-K. Jellegzetes temetkezési szokásuk az edénymelléklet, többnyire a koporsó fölött. Jellemző leletanyag: lándzsa, köpűs nyílhegyek, Wadenbindengarnitur, rúdgyöngyök, lemezgömbös fülbevaló, pajzs alakú lemezugyűrűk, fennékbélyeges edények.

A 10–11. századi sírok a déli és az északi lejtőn csoportosultak, a déli oldalon a 9. sz.-i síroktól mintegy 15 m-re jelentek meg, itt volt az egyetlen, melléklet nélküli, részleges lovas-temetkezés. Az északi oldalon közvetlenül csatlakoztak a korábbi temetkezésekhez, itt több szuperpozíciót is megfigyelhettünk. A sírgödrök általában sekélyek, keskenyek, Ny-K tájolásúak, a humuszrétegben többször nem voltak megfigyelhetők. Jellemző leletanyag: nyílhegyek, csonttű markolatverete, csíholók, vaskések, egyszerű varkocskarikák, kéttagú csüngő alsó része, kerek pityke, néhány gyöngyszem, sima bronzkarpercek, S-végű és bepödrött végű hajkarikák, fülbevaló, torques, ún. „rovásírással” gyűrű.

Az „őshumusz” felett, illetve abba beleásva találtuk a 14–16. századi falu maradványait. Mintegy 110 objektumot tártunk fel a 7 m-es sávban, zömük cölöplyuk és gödör, némelyik datálása lelet hiányában bizonytalan. A dombtetőn egy legalább két periódusú lakóház került elő, alaprajzát a 20 m hosszan követhető cölöpsorok meglehetősen bizonytalanul rajzolják ki. Déli végében volt a konyha (kemencékkel, padlósint töredékével) – a későbbi sírok éppen itt sűrűsödtek, alaposan megbolygatva a ház maradványait. A déli lejtőn négy gazdasági épületet azonosítottunk, ezek átlag 8 méteres sekély foltok, bennük gödrök, mellettük cölöpnymok. Feltártunk egy szabadban álló kemencét. Az északi lejtőn találtunk több vermet (egyikben nagy „káposz-

táskó”) és egy kutat, melynek faszerkezetéből mintákat vettünk.

Feltártuk a 17–18. századi temető 52 sírját a dombtetőn, beleásva a telepobjektumokba. Könnyen felismerhetőek voltak hamus-szürke betöltésükről és a sok egyforma koporsószegekről. Számtalan többszörös szuperpozíciót figyeltünk meg. Tájolásuk Ny-K, általános a deszkakoporsó használata. Viseleti elemek és néhány egyéb tárgy alkotja a leletanyagot: csizmapatkó (egy sírban sarkantyú is), mentegombok, vaskés, csíholó, horog, Benedek-kereszt, egy sírban három pénz (a legkésőbbi 1672-ből), kontytű, fűzőkarikák, ruhaflitterek, rózsafüzér, medál, hét db párta (gyereksírokban), gyöngysor.

Az ásatáson részt vett Gabrieli Gabriella és Szőnyi Eszter régészek, Takács Károly egyetemi hallgató.

EGRY ILDIKÓ – TOMKA PÉTER

160. Hobol, Sikotai-árok

(Baranya megye) Rő

1969-ben a Sikotai árok ásásakor (a „Napkeleti-földektől” délre levő legelőn áthaladó út mentén) felszínre került bronzszobrot, bronzbaltát és római pénzeket a közelben tárcsázást végző Lieb József találta meg. A szobrot megmutatta a MNM régészeinek. Ezután a lelet feledésbe ment, a pénzek elkallódtak, a baltát pedig a megtaláló géppel megcsiszolta. 2000 márciusában anyagiilag megszorulván a szobrot és a baltát a Janus Pannonius Múzeumnak felkínálta eladásra. Március 9-én szálltam ki Hobolba megnézni a szobrot, és szintén javasoltam a megvételt. A leletek körülbelüli találási helyét Lieb József 2000. június 2-án a helyszínen megmutatta.

A találó a baltát megcsiszolta, így csak következtethetünk eredeti alakjára. Óskori formájú, anyaga miatt a római korban használatra alkalmatlan lehetett. Sárgaréz színű.

A szintén sárgaréz színű szobor köpűs kiképzésű. Ülő istenséget ábrázol, kezében három attribútummal: faág, pánsíp, görbe bot (görbe kürt?). Magassága 18,8 cm, szélessége 17,6 cm, súlya 2,645 kg.

A szobor római kori kocsi díszítőeleme lehetett, esetleg egy halotti kocsihoz tartozott. A figura öltözéke és az oldalán levő oroszlánfejek keleti istenségre – Attisra – vallanak. A balta lehetett esetleg méltóság-, vagy tiszt-ségjelvény. A lelet újabb adatokat szolgáltat a 2. századi kocsis temetkezés szokásáról és előfordulási helyeiről.

A szobor jelentősége miatt a feltételezett kocsis temetkezést egy hitelesítő ásatással mindenképpen tisztázni kellene.

GÁBOR OLIVÉR

161. Homokmégy, Székes

(Bács-Kiskun megye) B, Sza, Á

2000. március 13.–április 3. között régészeti feltárást végeztünk a lelőhelyen. A IX–XI. szelvényvel a 185–296. sz. régészeti objektumokat tártuk fel. Az előkerült 112